

FAKTA OM

Stadigvarande boende för våldsutsatta

Att människor utsätts för olika former av våld är ett allvarligt samhällsproblem som orsakar stort mänskligt lidande. Det drabbar ofta inte bara den utsatta personen själv, utan även barn och andra närstående.

För många våldsutsatta är det enda sättet att ta sig ur den omedelbara faran att få hjälp med tillfälligt skyddat boende. Att möjliggöra för den våldsutsatta att efter det akuta skedet ta steget till ett stadigvarande boende och ett liv fritt från alla former av våld är en avgörande inriktning för samhällets arbete.

Faktabladet ämnar tydliggöra de svårigheter våldsutsatta möter på bostadsmarknaden samt vikten av ett samordnat arbete mot stadigvarande boende. Målgrupp är myndigheter och organisationer som möter gruppen och behöver kunskap om förutsättningarna för en behovsinriktad bostadsförmedling.

Vikten av kunskap

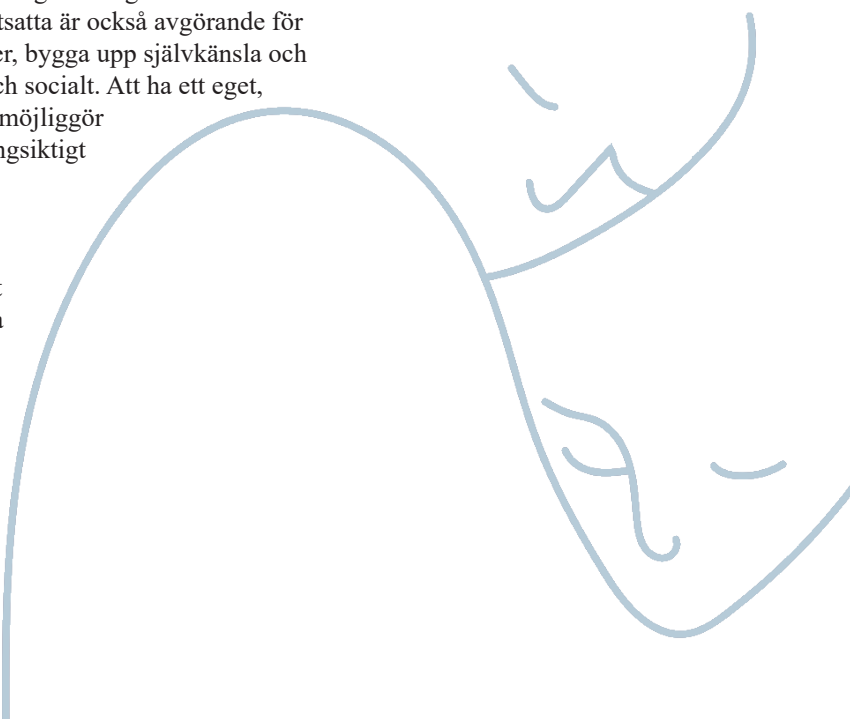
För att kunna stödja den enskilda behöver kommunerna kunskap om våld och våldsutsatthet, om de förutsättningar den våldsutsatta möter på bostadsmarknaden liksom vilka verktyg och metoder kommunerna har till sitt förfogande i att stödja den enskilde till ett stadigvarande boende. Denna information syftar till att underlätta detta genom att samla relevant kunskap och tydliggöra de kommunala verktyg som finns för det bostadssociala arbetet, med särskild koppling mot stadigvarande boende för våldsutsatta.

Rätten till en trygg bostad

En trygg och säker bostad är en central förutsättning för ett gott liv för barn och vuxna. Ett stadigvarande boende för våldsutsatta är också avgörande för att fullt ut kunna lämna en våldsutövande partner, bygga upp självkänsla och ett nytt liv samt kunna återhämta sig psykiskt och socialt. Att ha ett eget, stabilt boende minskar därmed sårbarheten och möjliggör ett nytt liv fritt från hot och våld. Att hitta ett långsiktigt boende som våldsutsatt möter dock utmaningar.

Bostadsbristen försvårar

En ansträngd bostadsmarknad, med bostadsbrist och ett litet utbud av hyreslägenheter till rimliga priser för målgruppen, och där att allt fler grupper behöver hjälp från kommunen att ordna bostad, påverkar möjligheterna till bostad för många våldsutsatta. Personer med svag ekonomi har en särskilt svår situation.

Samverkan över kommungränserna

Många gånger behöver den våldsutsatta byta hemkommun vilket kräver mellankommunal samverkan. Flera kommuner samarbetar också med varandra, men de saknar ofta etablerade rutiner för samverkan. Detta riskerar att leda till att våldsutsatta och deras barn inte får den hjälp de behöver.

Ekonomiskt våld begränsar

Många våldsutsatta utsätts också för ekonomiskt våld där förövaren tar kontroll över tillgångar och ekonomi. Det kan leda till svårigheter för den utsatta att ordna bostad, särskilt stadigvarande boende, vilket kan göra det ännu svårare att lämna en våldsutövande partner.

Kommunernas verktyg

Kommunerna spelar en avgörande roll för att hjälpa och underlätta för våldsutsatta att få tillgång till ett stadigvarande boende. Till sitt förfogande har kommunerna olika verktyg och metoder. Det kan röra sig om förturer, olika former av ekonomiskt stöd och hjälp med att söka bostad men även övergripande råd och stöd till den våldsutsatta. Viktigt är också strukturerad samverkan kring boende för våldsutsatta som behöver ske på lokal, regional och nationell nivå.

Läs mer

[Planering för bostadsförsörjning – en handbok från Boverket](#) på Boverkets webbplats.

Stöd till bostad

För den som utsätts för våld i nära relation kan en flytt vara enda sättet att skydda sig själv och sina barn från våldsutövaren. För att underlätta detta finns ett antal verktyg i kommunens verktygslåda som kan användas för att ge våldsutsatta personer tillgång till stadigvarande boende.

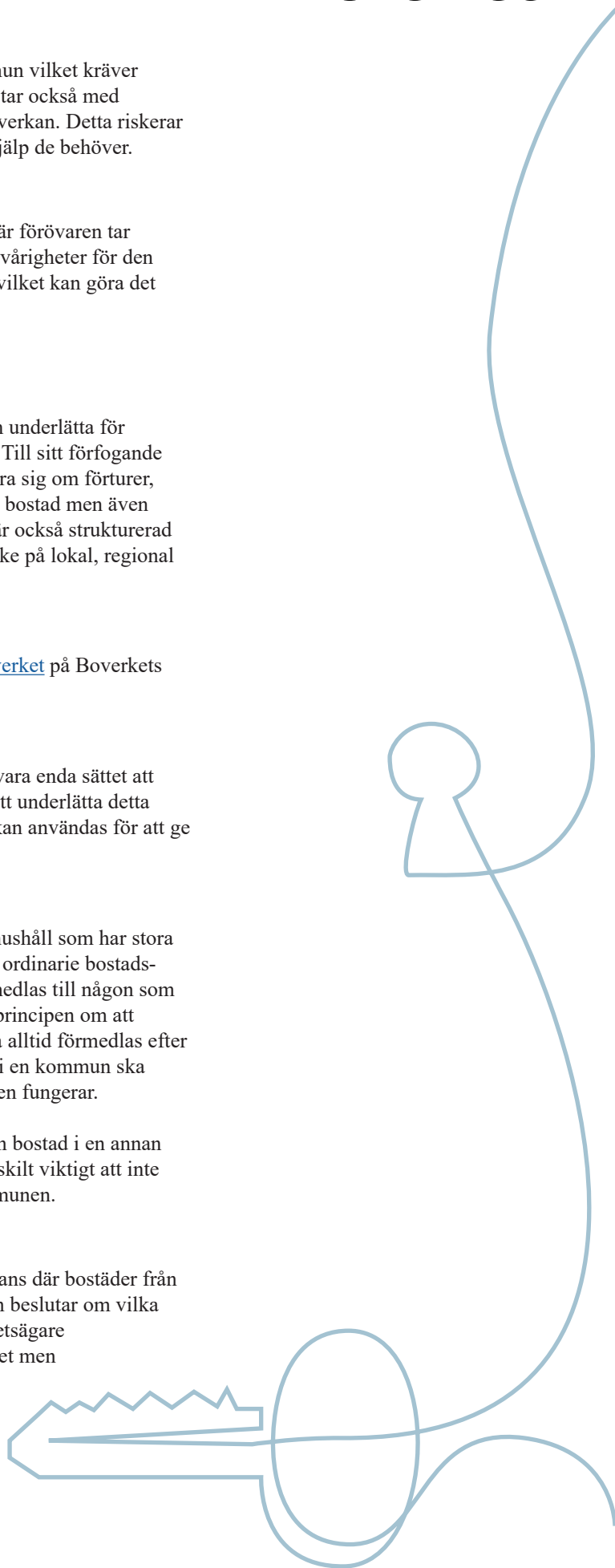
Förtur till bostad

Förturer är ett träffsäkert sätt att förmedla bostäder till hushåll som har stora behov av att snabbt få tillgång till en god bostad på den ordinarie bostadsmarknaden. Förtur till bostad innebär att en bostad förmedlas till någon som har ett särskilt behov. En förtur är alltså ett avsteg från principen om att bostäder förmedlas i turordning efter kötid. Förturer ska alltid förmedlas efter en individuell behovsbedömning. Kriterierna för förtur i en kommun ska redovisas öppet och det ska vara tydligt hur förmedlingen fungerar.

Personer som är utsatta för våld kan behöva förtur till en bostad i en annan kommun än den egna hemkommunen. Det är därför särskilt viktigt att inte begränsa förturskriterierna till sökande i den egna kommunen.

Kommunal bostadsförmedling

Med kommunal bostadsförmedling avses en serviceinstans där bostäder från flera olika fastighetsägare förmedlas och där kommunen beslutar om vilka förmedlingsprinciper som ska gälla. För privata fastighetsägare bygger anslutning till bostadsförmedlingen på frivillighet men förmedlingsprinciperna bestäms av kommunen.

En kommunal bostadsförmedling ökar inte utbudet av bostäder men kan underlätta för bostadssökande att få tag i en bostad – och för fastighetsägare att komma i kontakt med presumtiva hyresgäster. En kommunal bostadsförmedling ger också kommunen möjligheter att prioritera akuta bostadsbehov och se till att inga hushåll diskrimineras.

Att ha ett allmännyttigt bostadsbolag kan underlätta

Ett allmännyttigt kommunalt bostadsbolag är det främsta verktyget en kommun har för att få fram stadigvarande bostäder till våldsutsatta. Via bostadsbolaget har kommunen möjlighet att både stötta särskilda grupper på bostadsmarknaden, prioritera akuta bostadsbehov och se till att inga hushåll diskrimineras.

Kommunen styr sitt allmännyttiga bolag genom bland annat ägardirektiv och här finns möjlighet att påverka bostadsbolaget avseende olika kommunala bostadspolitiska mål. Det kan handla om bostadsbyggande och hur det allmännyttiga bolaget ska arbeta med olika typer av köer, reservationer av bostäder och förturer. Kommunen kan också reglera hur samordningen med kommunens olika förvaltningar ska ske, exempelvis med socialtjänsten.

Ekonomiskt stöd

Kommunen får lämna enskilda hushåll ekonomiskt stöd i syfte att minska deras kostnader för att skaffa eller inneha en permanentbostad.

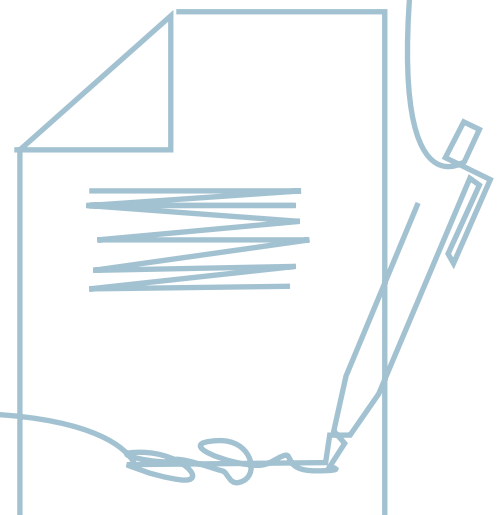
Grunden för stödet är lagen om vissa kommunala befogenheter som vidgar kommunernas befogenheter utöver vad som framgår av kommunallagen. Bestämmelsen omfattar såväl stöd för att behålla eller anskaffa en befintlig bostad som stöd för att uppföra en ny bostad. Däremot kan inte bidrag lämnas till fastighetsägare för att på så sätt sänka boendekostnaderna för enskilda hushåll. I princip finns det inga begränsningar för vilka typer av stöd som kommunerna kan ge enskilda hushåll för att lösa deras bostadssituation. Lagen möjliggör exempelvis att kommuner kan gå i borgen eller ställa ut en hyresgaranti för en hyresgäst som annars har svårt att få ett förstahandskontrakt.

Hyresgaranti

En kommunal hyresgaranti är ett borgensåtagande där kommunen garanterar att betala hyran om hyresgästen inte kan. Detta är en möjlighet för personer som har svårt att få ett förstahandskontrakt på grund av till exempel betalningsanmärkningar, osäker anställning eller skulder, trots att de har en i övrigt god ekonomi. Den kommunala hyresgarantin blir en extra säkerhet för hyresvärden och kan därför bidra till att den bostadssökande får ett eget hyreskontrakt.

Hyresgaranti som bistånd till boende

En kommunal hyresgaranti kan även lämnas med stöd av socialtjänstlagen, som en form av bistånd till boende. Det innebär en möjlighet för kommunen att erbjuda insatser direkt till enskilda utan individuell behovsprövning.

Övrigt stöd till våldsutsatta

Våld påverkar hela livet. Kommunen ska därför erbjuda våldsutsatta vuxna insatser akut och på kort och lång sikt, med utgångspunkt i behovet av skydd, stöd och hjälp. Kommunen bör bland annat kunna erbjuda följande stöd och hjälp:

- information och råd
- stödsamtal
- hjälp att ordna stadigvarande boende
- hjälp vid kontakt med hälso- och sjukvården och andra myndigheter, till exempel Polismyndigheten och Skatteverket.

Samverkan med civilsamhället

Kommunen har stor nytta av att ta del av civilsamhällets kunskaper och erfarenheter när det gäller stödjande och förebyggande arbete. Inte minst för att underlätta övergången till stadigvarande boende. Civilsamhällesorganisationer kan dels komplettera kommunens insatser genom sin samverkan med lokala fastighetsägare, dels fylla en viktig funktion i en flerpартssamverkan för att hitta stadigvarande boende åt våldsutsatta. De har också ofta en helhetsbild över den våldsutsattas situation och behov.

Webbstöd för kommuner

Länsstyrelserna och Nationellt centrum för kvinnofrid har tagit fram ett metod- och kompetensstöd för kommunernas och socialtjänstens arbete mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Här finns kunskap, regelverk och material för kommunens arbete med våldsutsatta och våldsutövare.

Läs mer

[Webbstöd för kommuner](#) på Uppsala universitets webbplats.

Definitioner av våld

En bred definition av våld som WHO har formulerat lyder:

”... en avsiktlig användning, eller hot om användning av fysisk kraft eller makt, antingen som hot mot sig själv, en annan person, eller mot en grupp eller ett sammanhang som antingen resulterar i eller har stor sannolikhet att resultera i personskador, dödsfall, psykiska skador, negativ utveckling eller förluster.”

Sverige har undertecknat Europarådets konvention om förebyggande och bekämpande av våld mot kvinnor, Istanbulkonventionen, som trädde i kraft 2014. Konventionen definierar våld mot kvinnor som:

”... ett brott mot de mänskliga rättigheterna och en form av diskriminering av kvinnor och avser varje fall av könsrelaterat våld som leder till, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell, psykisk eller ekonomisk skada eller fysiskt, sexuellt, psykiskt eller ekonomiskt lidande för kvinnor, inbegripet hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, oavsett om det sker i ett offentligt eller privat sammanhang.”

En annan ofta använd definition av våld har formulerats av psykologen Per Isdal vid den norska verksamheten Alternativ till vold. Denna definition fångar komplexiteten kring vad våld kan vara. Definitionen lyder:

”Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmar eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill.”

Begrepp: Våldsutsatta

Personer utsatta för våld av närstående, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Även personer utsatta i prostitution och människohandel omfattas.

Begrepp: Våldsutsatthet

Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel är samlingsbegrepp för olika typer av våldsutsatthet. Dessa begrepp ingår i en tioårig nationell strategi som regeringen har tagit fram för att uppnå det sjätte nationella jämställdhetspolitiska delmålet som säger att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Begrepp: Hedersrelaterat våld och förtryck

Med hedersrelaterat våld och förtryck avses att människor, främst flickor och kvinnor men även pojkar och män, begränsas i sina liv och utsätts för påtryckningar och våld som syftar till att upprätthålla familjens kontroll över individen. Hedersrelaterat våld och förtryck är kopplat till hedersnormer som bygger på starka patriarkala eller heteronormativa föreställningar.

Hedersrelaterat våld och förtryck kännetecknas av att det finns ett starkt kollektivistiskt inslag, ofta i en familj och släktrelation, som bland annat innebär att individens intresse och handlingar anses vara underordnat familjens intresse och att individens sexualitet och intima relationer är hela familjens angelägenhet som kan påverka familjens anseende. En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Bakgrund till Boverkets arbete

Boverket är förvaltningsmyndighet för frågor om byggd miljö, hushållning med mark- och vattenområden, fysisk planering, byggande och förvaltning av bebyggelse, boende och bostadsfinansiering. Grunden för vårt arbete är plan- och bygglagen, delar av miljöbalken samt bostadsförsörjningslagen.

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Den 1 januari 2017 började den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor att gälla.

Strategin inbegriper arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck samt mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Den innehåller åtgärder som stärker skydd och stöd till våldsutsatta kvinnor, insatser mot våld i samkönade relationer samt åtgärder som motarbetar destruktiv maskulinitet och hederstänkande. Strategin sätter också fokus på mäns delaktighet och ansvar för att stoppa våldet.

En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor - Regeringen.se Sedan 2024 finns också ett åtgärdsprogram mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Läs mer

[Åtgärdsprogram mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck](#) på Regeringens webbplats.